

17A) Poválečná česká oficiální próza

Úvod je společný pro otázku 17, 18 a 19

1945 - 1948 - návrat k předválečným demokratickým tradicím

1948 - 1956 - nastolení vlád komunistů, období politických procesů, které se nevyhnuly ani spisovatelům. Někteří autoři odcházejí do emigrace (Hostovský, Voskovec). V literatuře je zachyceno budování socialistické společnosti, převládajícím směrem je socialistický realismus

1956 - 1968 - postupné uvolňování ve vnitřním životu země, ale i v literatuře, toto období končí v srpnu 1968 vpádem armád Varšavské smlouvy

1968 - 1989 - počátek normalizace v politice i kultuře, Československo včleněno pevně do socialistické soustavy v čele s SSSR a do její ekonomické a vojenské struktury. Mnoho autorů zakázáno, někteří odcházejí do exilu, jiní zůstávají doma, ale bez možnosti účasti na kulturním životě

1) **1945 - 1950** - krátké a kratší prózy o 2. světové válce a osvobození (více vycházela poezie), próza je odrazem doby, ne jejím hodnocením

Jan Drda

Němá barikáda (1946) - autentický a spontánní obraz Květnového povstání v 11 povídkách. zápor - náznak schematismu (povídka Vyšší princip, Pancéřová pěst)

Petr Jilemnický

Vítr se vrací - o Slovenském Národním povstání

Helena Šmahelová

2) **1949 - 1960** - rozmach socialistického realismu podle sovětského vzoru (schematismus) - vyznačuje se oslavou lidské práce (frézismus), literární přínos nulový. Hlavní hrdina vstupuje do děje vždy, když je třeba účinného zásahu, děj se schematizuje, na jedné straně jsou ti, kteří hrdinovi pomáhají a na druhé straně ti, kteří práci narušují a brzdí. Budovatelský román vznikl na základě dřívějšího románu sociálního, ve městech se orientuje na budování těžkého průmyslu a na venkově na kolektivizaci.

Antonín Zápotocký

Rudá záře nad Kladnem

Václav Řezáč

Nástup (1951) -

Bitva (1954) -

Jan Otčenášek

Občan Brych - společenský román, zobrazuje současnost, nový typ hrdiny – už není primitivní a jednoduchý, ale vyvíjí se. Problém společnosti a jedince, problém emigrace, bohatý děj a prolínání dějových linií, hl. hrdina je bohatý advokát z nižších vrstev, , nerozhodný, zda zůstat nebo emigrovat. Ostatní postavy – typy z jiných společenských vrstev a s jinými názory. Nakonec zůstává – rozhoduje se pro společnost zde.

Dým bramborové natě

Plným krokem

Ohlasy 2. světové války (již částečně hodnotící)

Ohlasy února 1948, problémy pounorové emigrace, kolektivizace

Karel Ptáčník

Ročník jedenadvacet - zkušenosti z totálního nasazení, příběh lásky Čecha Honzíka a němky Kathe

3) Rozvoj českého historického románu

Josef Toman

především v anglické době

Jarmila Loukotková

žije v Praze, prozaička, dramatička a překladatelka. Soustřeďuje se hlavně na období antiky a středověku. Ústřední téma jejich historických románů je osud vyjímečného člověka v dějinách, většinou tragedie.

Není římského lidu - dramatický román, hlavními hrdinami je básník Petronius, ctitel lásky, umění a krásy. Jeho čestnost se odráží od mravního úpadku Říma v době vlády krutovládce Nera

Spartakus - román, o vzpouře otroků v Římě

Smrtí boj nekončí - volné pokračování Spartakuse

Pro koho krev - o povstání otroků

Navzdory básník zpívá - z 15. století o francouzském renesančním básníkovi François Villonovi, odpor ke své době

Pod maskou smích - o antickém dramatikovi Terentiovi

Doma lidé umírají - fiktivní román z doby úpadku římské říše kolem r. 100 př. n. l.

Helena Lysická - věnovala se době přemyslovské

Václav Kaplický

Kladivo na čarodějnice (1963) - kniha vypráví o čarodějnických procesech na šumpersku, ušlechtilý děkan Lautner vs. krutý a záłudný inkvizitor Boblig, zfilmoval Vávra 1969

Oldřich Daněk

zaměřuje se na dobu Lucemburskou

Král utíká z boje

Král bez přílby

Václav Erben

Paměti českého krále Jiřího z Poděbrad

Alexej Pludek

prózy inspirované Mikou Waltari

Faraonův císař

4) **Literatura se židovskou tematikou** - přetrvává do 90. let 19. století

Arnošt Lustig

autor próz se židovskou tematikou, léta 1942 - 1945 prožil v koncentračních táborech, v roce 1968 odešel do emigrace a přednáší na univerzitě ve Washingtonu.

Motlidba pro Kateřinu Horovitzovou

Démanty noci

Noc naděje

Ladislav Fuks - nejsoučasnější autor

Theodor Mundstock - psychologický popis bázlivého žida připravujícího se k transportu

Spalovač mrtvol

Jan Otčenášek (1924 - 1979) viz. nahoře

dlouholetý funkcionář svazu spisovatek

Romeo, Julie a tma (1958) -

Jiří Weil

Život s hvězdou (1949) - o utrpení židů za války, zápas malého člověka s nacistickou silou i vlastní slabostí.

Počátky rozvoje psychologického románu v 50. letech

Jaroslav Havlíček - podstatná část díla spadá před 2. světovou válku,

Helimadoe - složeno z počátečních písmen dcer vesnického doktora)

Petrolejové lampy

Vladimír Neff (1909 - 1983) -

Sňatky z rozumu

Císařské fialky

Veselá vdova

Zlá krev

Královský vozataj

Třináctá komnata

trilogie - 1díl - Královny nemají nohy, 2díl - Prsten Borgiů, 3díl - Krásná čarodějka)

Bohumil Hrabal (1914 - 1997)

začíná publikovat, 50. léta jsou největší érou Bohumila Hrabala, byl vynikající vypravěč, povoláním právník, ale vystřídal různá zaměstnání (dělník, vyprávčí, balíč starého papíru, kulíšák), dílo publikováno částečně oficiálně a částečně v samizdatu nebo v cizině.

Perlička na dně - hledání moudrosti, opravdovosti, upřímnosti, čili dobrého jádra v člověku

Pábitelé - povídky, o lidech zvláštním způsobem milujících život; pábení = zvláštní způsob rozprávky s prvky poetismu, surrealismu, naturalismu

Postřižiny – román, spojení groteskní hyperboly a jemné kritiky maloměstského způsobu života, popisuje atmosféru začátku 20. let v pivovaru v Nymburku. Příběh byl zfilmován Jiřím Menzlem.

Obsluhoval jsem anglického krále - román napsal během 18ti dní, příběh pikolika Jana Dítěte, který se rozhodl stát se milionářem. Sen se mu splní díky válečné kořisti jeho německé manželky (kuffík známek), ale brzy mu je majetek zabaven a z Dítěte se stává osamělý cestář.

Slavnosti sněženek - povídky, vyznání lásky k životu, přírodě, lidem. Inspirováno postavami lidí z chatové oblasti v Kersku, kde sám žil. V původní verzi ale text nemsměl vyjít a musel být přepracován. Zfilmováno Jiřím Menzlem.

Ostře sledované vlaky – próza, pevná dějová linie

Příliš hlučná samota - monolog starého baliče papíru Hanti je autorovou životní výpovědí. Hant'a je typický pábitel. Rukama mu procházejí literární skvosty, které pročítá a je tak proti své vůli vzdělán. Medituje o lidském životě a jeho smyslu. Zfilmována Věrou Caisovou.

Inzerát na dům ve kterém nechci bydlet

Taneční hodiny pro starší a pokročilé

60. léta, velké uvolnění, nastupuje řada nových mladých autorů

Josef Škvorecký (1924 - xxxx)

pochází z Náchoda, v Praze studoval medicínu, ale brzy přešel ke studiu anglistiky a filozofie, pracoval jako redaktor nakladatelství Odeon (překládal anglické texty), po vydání Zbabělců v roce 1958 byl donucen odejít z časopisu Světová literatural, od roku 1969 je profesorem na univerzitě v Torontu, od roku 1971 vede s manželkou Zdenou Salivarovou (1933 - xxxx) nakladatelství „68 Publisher“.

Zbabělci (1958) – román, vydání se stalo skandální záležitostí; ukázána druhá strana socialismu v 50. letech, kombinace tématu: společenské x válečné; Hl. postava Danny Smiřický. Rámově považováno za kroniku – květnová revoluce, duch rádooby heroismu a rádooby vlastenectví. Hl. hrdina vrací děj do doby okupace – války – všednodennost, popis každodenního přežívání lidí na maloměstě (Kostelec) a vzepjetí v květnových dnech – revoluce. Hl. postava je nehrdinský mladý typ, hraje v jazzové kapele, problémy milostných vztahů, zajímalo ho, jak vypadá v očích druhých – přes tento pohled se dozvídáme, jak vypadalo okolí. Psáno v ich-formě – on je zároveň i vypravěč, hovorová řeč, studentský slang (nové pro 50. léta). Ostatní postavy jsou směšné, za každou cenu se chtějí předvést v době revoluce, rádooby vlastenectví (starší generace)

Tankový prapor (1954, vychází 1971 v Torontu) – román, o vojenské službě v 50. letech – omezenost důstojníků, ale jejich absolutní moc – groteskní, satirický román Natočil Vít Olmer 1991

Prima sezóna – soubor příběhů z období války; septimán Danny a jeho lásky

Sedmiramenný svícen (1964) - próza se židovskou tematikou

Mirákl (1972) - politický román, události kolem tzv. čichošťského zázraku, proticírkevní teror, současně milostné a pedagogické problémy Dannyho

Konec nylonového věku - román

Legenda Emoke (1963) - novela orodící se lásce redaktora a krásné, něžné vdovy, zničenějšíním učitelem

Hříchy pro pátera Knoxe (1973) - výčet hlavních prohřešků proti pravidlům správné detektivky

Vražda pro štěstí, Vražda se zárukou, Vražda v zastoupení - detektivky

Ivan Klíma (1931 - xxxx)

po roce 1968 publikoval pouze v samizdatu

Mezi třemi hranicemi - reportáž

Hodina ticha - reportáž

Milenci na jednu noc, Má veselá jitra - zachycuje všední problémy disidenta, vtip a originalita

Moje zlatá řemesla, Moje první lásky

Stojí, stojí šibenička (později Soudce z milosti) - román, zážitky z dětství, (koncentrační tábor) i zkušenosti dospělého muže.

Láska a smetí - autobiografické prvky

Zámek, Cukrárna Miriam, Pokoj pro dva - absurdní dramata s prvky existencialismu

Milan Kundera

studoval filozofickou fakultu UK, kterou nedokončil a vystudoval filmovou fakultu a působil také jako univerzitní profesor. V 70. letech ztratil zaměstnání a od roku 1975 hostuje jako profesor ve Francii. V roce 1979 byl zbaven československého občanství.

Směšné lásky

Majitelé klíčů - drama s tématem 2. světové války

Žert - román, jehož námětem je život vysokoškoláků v době stalinismu. Ludvík má známost s dívkou Markétou, která odjíždí na školení v době, kdy chtěl jejich vztah zintenzivnit. Dotklo se ho, že mu nepíše. Aby dívku šokoval, napsal jí „optimismus je opium lidstva, zdravý duch páchne blbostí, ať žije Trocký“. Na základě tohoto se odvíjí příběh. Ludvík je vyloučen ze školy a byl přidělen k černým baronům. V 60. letech se potká s manželkou svého bývalého přítele který měl podíl na jeho vyloučení a chce se mu pomstít, svede mu ženu, avšak přítel mu ještě poděkuje, protože se s manželkou již nestýká.

Ludvík Vaculík

novinář, vychovatel, pedagog, proslulý textem „dva tisíce slov“ V 70. letech organizoval edici Petlice

Sekyra - čtenářsky náročný román, má řadu časových rovin, navzájem se prolíná minulost a přítomnost, zachycuje život českého venkova

Morčata - román

Český snář - styl fejetonů

Srpnový šok - fejetony z roku 1989

Jan Trefulka (1929 - xxxx)

zobrazoval obrazy pokřivených vztahů

O bláznech jen dobré (1978)

Veliká stavba (1982) - kafkovský příběh o absurdní megastavbě strojírenského komplexu, kritika státní neekonomičnosti, neekologičnosti, ale také o fanatismu přísluhovačů státní moci.

Svedený a opuštěný (1988) - osud vyhozeného studenta teologie

Jiří Švejda

prozaik 70 a 80. let, kriticky zachycuje cesty mladých lidí za kariérou a komfortem, je také autorem filmových scénářů, píše básně, jeho dílo je ovlivněno Párelem

Moloch I a II - románový cyklus o litvínovském hokejistovi, zachycuje jeho úspěch, zranění, pád a zařazování do běžného života

Ota Pavel (1930 - 1973)

sportovní novinář a reportér, redaktor časopisu Československý voják

dva autobiografické povídkové soubory, oba soubory vyšli pod názvem „Fialový poustevník“

Smrt krásných srnců

Jak jsem potkal ryby - (Zlatí úhoři) - válečná tematika, zfilmováno

Cena vítězství - soubor psychologických portrétů známých i méně známých českých sportovců, vyzdvihoval především obecně lidské a charakterové vlastnosti.

Dukla mezi mrakodrapy

Plná bedna šampaňského

Pohár od Pánaboha

Syn celerového krále

Pohádka o Raškovi

Milan Uhde

Hana Prošková - detektivky

v jejím díle vystupuje jako hlavní hrdina malíř Horác, který díky svým telepatickým schopnostem rozuzlí detektivní zápletku

Anna Sedlmaierová

Václav Erben

dějepisné knihy, zpracoval dobu Jiřího z Poděbrad

Paměti českého krále Jiříka z Poděbrad

Smrt talentovaného ševce - detektiv Michal Exner

Vladimír Páral (1932 - xxxx)

Páral ani Hrabal nebyly původním povoláním spisovatelé, vnesly do literatury jiný pohled - profesní literatury, inženýr, chemik, prozaik, novátor a autor sci-fi, ve svém díle se zaměřuje na konzumní způsob života a maloměšťáctví, je také autorem sexuálně otevřené literatury

Veletrh splněných přání - o vedoucím chemické laboratoře - vrostl do stereotypního života; opakování slov, vět, odstavců = opakování životních úkonů; zhušťování výrazu (heslovitost, náznakovost). Jeho zmechanizovaný život naruší příchod opravdové lásky

Soukromá vychřice

Katapult - hrdina ing. Racek Jošt hledá východisko z nudy a tak pomocí 7 inzerátů vytváří program nevěř se 7 ženami na 7 místech s využitím dopravních prostředků na služebních cestách z Ústí do Brna a zpět, poznává že tímto způsobem svobodu nezíská a vrací se zpět k rodině, ale náhodně zemře při katapultování se v letadle

Profesionální žena - parodie na milostné romány a jejich čtenáře

Muka obraznosti

Romeo a Julie 2300 (1982)

Dekameron 2000 aneb láska v Praze

Milenci a vrazi - život jako bezvýchodný kruh, boj o vliv, o moc

Mladý muž a bílá velryba - odsouzení životní lhostejnosti, kalkulování, vypočítavosti a prospěchářství (Edita), neschopnost plně žít (Viktor Panc), ale i životní oběť, touha něco dokázat (Břet'a Laboutka)

Playgirls I, II – romány, erotická tematika, otevřenost výpovědi, degradace lásky

Zdeněk Zapletal (1951 - xxxx)

prozaik, publikuje od 80. let

Půlnoční běžci

Křehké zboží

Sen na konci rána

Nekonečný striptýz

Valja Stýblová (1922 - xxxx)

lékařka, literatura faktu

Skalpel prosím (1981) - zfilmoval Svoboda 1986

Mne soudila noc

70. a 80. léta, normalizace, opět socialistický realismus, literatura faktu a vědeckofantastická literatura, počátky najdemě již v 50. letech

Ludvík Souček

Tušení stínů a tušení souvislostí

Miroslav Ivanov

zde se literatura dělí na 3 části:

- oficiální** - pokračuje trend od 50. let
překlady kvalitních autorů a děl, ovšem v omezené míře. vládou povolená literatura
- V 70. letech se vedle oficiální literatury objevuje také literatura **samizdatová a exilová**
vydávána v republice v rukopisných a později strojopisných edicích, jejichž organizátory byli publicisté z řad politických disidentů (Vaculík - Petlice, Lopatka - Expres)
90. léta (17.11.1989) až současnost - **postmodernistická** doba, Sametová revoluce, nástup nové mladé generace, v literatuře rozmanitost literárních proudů, vznikají nová nakladatelství a jsou vydávány knihy dříve zakázaných autorů

Michal Wieveg (1962 - xxxx)

původem z Prahy, učitel, redaktor a spisovatel

Báječná léta pod psa - obraz českého maloměsta před listopadem a po něm, překvapující originálním humorem a nápaditou formou. Autobiografie, hlavní hrdina Kvído a jeho dospívání.

Nápady laskavého čtenáře (1993) - tragikomický příběh lidí, kteří vůbec nevědí, že by měli něco hledat.

Výchova dívek v Čechách (1994) - o milostném vztahu učitele s nevypočítatelnou Beátou. Zfilmováno 1997 Koliha.

Zapisovatelé otcovské lásky (1998)

Halina Pavlovská (1957 - xxxx)

scénáristka, šéfredaktorka časopisu Story, Šťastný Jim, televizní show V žitě a Banánové rybičky. Čerpá z vlastního bohatého života, citace.

Zoufalé ženy dělají zoufalé věci (1993)

Díky za každé nové ráno - zfilmoval Šteindler

Ať zešílí láskou (1995)

Radek John (1954 - xxxx)

prozaik, filmový scénárista, televizní reportér; zpracovává společensky ožehavá témata, chorobné projevy soudobého života (alkoholismus, brutalita, drogy) sociologicko - dokumentárním způsobem

Džínový svět - prvotina obraz mentality mladých lidí 70. a 80. let

Memento - varovný román, zachycuje 10 let života Michala Otavy, bývalého studenta a jeho marné úsilí zbavit se drogové závislosti; proces rozkladu osobnosti, prostředí narkomanů; líčení subjektivních pocitů hlavního hrdiny se střídá s odbornými výklady lékařů - informativnost, dokumentárnost

Petr Šabach (1950 - xxxx)

Pelíšky (1993) - 1999 natočil Hřebejk

Šakalí léta (1993)

Jak potopit Austrálii

Hovno Hoří